

Kære medlem,

Jeg tror uden tøven at man godt kan sige at uroen på pen-gemarkederne er fortsat ind i 2023. For efter tegn på mere stabilitet de første måneder af året, blev marts en måned med stor dramatik på børserne, hvor bankproblemer i bl.a. USA og Schweiz sendte chokbølger igennem de finansielle markeder. Det startede med et bankkollaps hos Silicon Valley Bank i USA, hvor den amerikanske centralbank iværksatte en redningsaktion. Så kom turen til Europa, hvor den schweiziske storbank Credit Suisse kom i problemer og måtte bede om en hjælpende hånd fra landets centralbank.

Markedets markante reaktion skyldes en frygt for flere skelletter i skabet i det europæiske banksystem. Hjælpepakker og betryggende udtalelser fra centralbankerne om sundhedstilstanden i banksektoren generelt, ser dog ud til at have taget det værste pres.

Inflationen falder generelt og ser således ud til at være kommet lidt mere under kontrol. Faldet i inflationen går dog ikke helt så hurtigt som håbet. Høj inflation forsvinder nok ikke lige foreløbig, og lønstigninger vil formentlig være med til at trække perioden med høj inflation ud i tid.

Den nævnte uro og bekymring har naturligvis også påvirket fonden. I Risikoafdelingen har årets første 3 måneder givet små, men dog pæne afkaststigninger. År til dato (udgangen af marts måned) har således givet et afkast på 4,6 % i Risikoafdelingen.

I Obligationsafdelingen har afkastet svinget lidt mere i de enkelte måneder, men år til dato (udgangen af marts måned) har dog givet et positivt afkast på 1,0 %.

Afkastet for det enkelte medlem afhænger af valg af risiko-profil. Afkastet for lav, mellem og høj risiko kan ses i bladet nedenfor. Afkastresultater bliver måned for måned opdateret på fondens hjemmeside.

I skemaet vises afkast i tre forskellige kolonner med overskriften "Månedsafkast", "Året til dato" og "Akkumuleret P.A. sats året til dato". Disse procentsatser giver ofte anledning til spørgsmål, hvorfor vi i denne udgave af information om din pension har en artikel, som vil forklare betydningen af overskrifter og tal.

Du vil i bladet også kunne læse professor Michael Møllers artikel "nye informationer – og pensionsopsparing", der er den tredje artikel ud af fem, som fokuserer på din pension, og de overvejelser du bør gøre dig.

Endelig er der information om fondens ekspeditionstider.

Næste nummer af Information om din pension bliver udsendt i juli 2023.

Med venlig hilsen

**Pernille Reuter Eriksen
Formand**

OVERSIGT OVER FONDENS AFKAST

– hvad betyder de enkelte procentsatskolonner?

Fonden får en gang imellem spørgsmål til afkastoversigten, og hvad de viste procentsatser egentlig betyder. Denne artikel vil kort forsøge at forklare de enkelte kolonner.

Oversigten lægges på hjemmesiden, hver måned når afkastet for den pågældende måned er opgjort og beregnet.

Oversigten viser de procentvise afkast for henholdsvis "månedsaftast", "året til dato" og "akkumuleret P.A. sats året til dato". Nedenfor ser du den oversigt, der er udsendt primo april for perioden 1. januar - 31. marts 2023. (figur 1)

"Månedsaftastet" viser de konkrete afkast i de enkelte måneder og "året til dato" viser afkastet i året til og med den aktuelle måned. I figur 1 afspejler kolonnen "året til dato" i periode 01.03. - 31.03.2023, altså afkastet for perioden 01.01. - 31.03.2023.

Det betyder, at hvis en konto i "høj risiko" for eksempel skal opgøres pr. 31-03-2023, vil afkastet blive beregnet med afsæt afkastprocenten pr. ultimo marts 2023. NB: Hvis man har skiftet risiko tidligere i det år, hvor kontoen opgøres, vil det samlede afkast afspejle dette.

Hvis kontoen ikke opgøres, vil afkastet ultimo året (31. december) beregnes og bogføres/tilskrives på kontoen. Tilskrivningen af afkast vil kunne ses på kontoopførelsen (har man flere konti modtager man en opgørelse for hver konto), som fonden udsender i ultimo januar det efterfølgende kalenderår.

"Akkumuleret P.A. sats året til dato" er en sats, der beregner hvorledes afkastet vil se ud pr. 31. december, hvis afkasttendensen i året forsætter den resterende del af året. Det er således en prognose for, hvordan årets afkast kan se ud pr. 31. december. Deraf fremgår det også, at den "akkumuleret P.A sats året til dato" bliver mere brugbar/præcis jo senere på året man kommer.

Hvorfor vælger fonden så at vise "akkumuleret P.A. sats året til dato"? Svaret er bl.a., at det er en opgørelsesmetode, som mange pensionselskaber og pengeinstitutter anvender, og den giver derfor mulighed for en sammenligning. Når/hvis der sammenlignes med andre selskaber, skal man dog altid være opmærksom på, at der kan være forskel på selskabernes produkter (f.eks. life cycle) og risikodefinitioner. Man risikerer derfor at sammenligne æbler og pærer.

Obligationsafdelingen				Risikoafdelingen			
Periode	Månedsaftast	Året til dato	Akkumuleret P.A. sats året til dato	Periode	Månedsaftast	Året til dato	Akkumuleret P.A. sats året til dato
01.01 - 31.01.2023	1,44 %	1,4 %	17,0 %	01.01 - 31.01.2023	3,57 %	3,6 %	42,0 %
01.02 - 28.02.2023	-2,55 %	-1,1 %	-6,9 %	01.02 - 28.02.2023	2,05 %	5,6 %	34,8 %
01.03 - 31.03.2023	2,07 %	1,0 %	3,9 %	01.03 - 31.03.2023	-1,02 %	4,6 %	18,6 %

DIN ORDNING ER I EN AF NEDENSTÅENDE RISIKOPROFILER / AFDELINGER							
Høj Risiko (25% obl. afd. + 75% Risiko afd.)				Mellem Risiko (50% obl. afd. + 50% Risiko afd.)			
Periode	Månedsaftast	Året til dato	Akkumuleret P.A. sats året til dato	Periode	Månedsaftast	Året til dato	Akkumuleret P.A. sats året til dato
01.01 - 31.01.2023	3,04%	3,0 %	35,8 %	01.01 - 31.01.2023	2,51 %	2,5 %	29,5 %
01.02 - 28.02.2023	0,90 %	3,9 %	24,4 %	01.02 - 28.02.2023	-0,25 %	2,3 %	14,0 %
01.03 - 31.03.2023	-0,25 %	3,7 %	15,0 %	01.03 - 31.03.2023	0,52 %	2,8 %	11,3 %

Lav Risiko (75% obl. afd. + 25% Risiko afd.)				Kontantafdelingen			
Periode	Månedsaftast	Året til dato	Akkumuleret P.A. sats året til dato	Periode	Månedsaftast	Året til dato	Akkumuleret P.A. sats året til dato
01.01 - 31.01.2023	1,97 %	2,0 %	23,2 %	01.01 - 31.01.2023	0,00 %	0,00 %	0,00 %
01.02 - 28.02.2023	-1,40 %	0,6 %	3,5 %	01.02 - 28.02.2023	0,07 %	0,1 %	0,4 %
01.03 - 31.03.2023	1,29 %	1,9 %	7,6 %	01.03 - 31.03.2023	0,03 %	0,1 %	0,4 %

Figur 1

NYE INFORMATIONER – OG PENSIONSOPSPARING

Af professor Michael Møller

Dette er tredje artikel i artikelserie af professor Michael Møller. Artikelserien fokuserer på pensionsområdet og overvejelser samt spørgsmål i den forbindelse.

Der sker hele tiden noget i denne verden. Du får nye informationer i en stadig strøm, og meget af den kan påvirke din levestandard - både her og nu og som pensionist.

I løbet af det sidste år er der f.eks. kommet inflation, der har mindsket din realindkomst, der er sket en stigning i renten, der kan have ændret dine årlige renteudgifter, hvis du bor i ejerbolig og har gæld, og aktierne er faldet, og det er ejerboliger også. Alt dette påvirker både din nuværende og din fremtidige økonomi. Og 2022 var ikke noget helt usædvanligt år. Der sker løbende og hele tiden noget nyt og uventet. Skal du nu efter et trist 2022 begynde at spare mere op og indbetale frivilligt til pension?

Det er let at argumentere for, at alle sådanne begivenheder løbende bør ændre din handlemåde. For både hvis din pensionsformue og boligformue falder, bør det i teorien påvirke dine beslutninger, herunder dit forbrug. Hvis din pensionsformue falder, er det f.eks. logisk at skære lidt ned på forbruget her og nu, så forbrugschokket ikke bliver for stort, når du en dag går på pension.

Som ganske ung fik jeg en prognose fra min pensionskasse om, at min pension ville blive væsentligt højere end min slutløn. Jeg ville blive forgyldt som pensionist. Denne prognose blev udarbejdet omkring 1980, hvor obligationer gav en realrente på 8-10 %, hvor pensionskasser var skattefrie, og danskere røg meget.

Denne prognose betød selvfølgelig, at det ville være dumt af mig at spare frivilligt op til pension, og det ville også være dumt at stå med et gældfrit hus, når jeg gik på pension. Jeg burde snarere leve lidt over evne. Ideelt set burde jeg låne og leve lidt over evne som erhvervsaktiv, og så betale gælden tilbage af de voldsomt forøgede indtægter, jeg ville få som pensionist.

Prognosen holdt ikke. Den løb ind i en uheldig kombination af mange forhold. Siden denne prognose har de fleste ting gået i uheldig retning. Specielt tre ting har gjort, at min pensionsprognose i dag ser noget mindre gunstig ud:

1. Pensionskasser bliver nu beskattet af deres afkast af værdipapirer, det gjorde de ikke dengang.
2. Realrenten er ikke længere 8-10 %, den er snarere negativ
3. Levetiden er steget voldsomt siden dengang, fordi folk begyndte at køre i bedre biler med sikkerhedsseler, de begyndte at ryge mindre og lægerne blev bedre. Pensionsformuer skal i dag spredes ud over mange flere pensionistsår end den skulle, da jeg var ung.

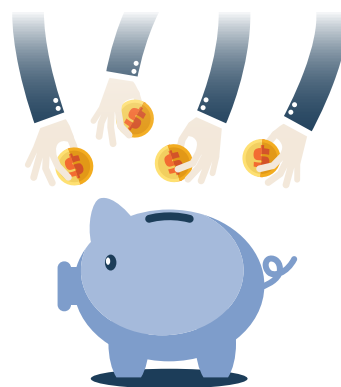
Så min pension bliver en hel del lavere end min slutløn, når jeg nu snart går på pension, uden at folk dog af den grund skal have ondt af mig. Hvis jeg var en sand økonom, ville jeg i de foregående 45 år flere gange om året have lavet nye prognoser og ændret mit løbende forbrug i takt med alle mulige nye oplysninger om renter, aktiekurser, inflation, huspriser osv.

Men jeg har ikke ændret handlemåde så meget over tiden på grund af alle disse ændrede forhold. Der sker hele tiden noget nyt og uven-

tet i denne verden, og man kan ikke hele tiden ændre sit forbrug (og dermed sin opsparing) ud fra ændrede forventninger 40-50 år ud i fremtiden. Det er både tidskrævende og besværligt.

Blot for at forklare, hvor kompliceret problemstillingen er: Antag, at du får en splinterny prognose, der siger, at dine pensionspenge vil give 2% mindre i forventet afkast, end man hidtil har forventet. Med andre ord, din pensionsformue vil vokse langsommere i fremtiden. Skal det få dig til at spare mere op eller mindre op? Prøv lige at tænke over det, før du læser videre.

Der er (i hvert fald) to effekter. Den ene er, at når pensionsopsparingen giver et dårligere afkast, så er det nødvendigt at spare mere hvert år i din tid på arbejdsmarkedet for at få en given pension, når

du en dag går på pension. Jo langsommere pengene i pensionsordningen yngler, desto mere er der behov for at spare op her og nu. Så det forringede fremtidige afkast taler for mere opsparing her og nu.

Men der er også en stik modsat rettet effekt. Den er, at jo lavere det forventede fremtidige afkast er, desto mindre er belønningen for at spare op. Sæt sagen på spidsen: Hvis du forventer negative realrenter i fremtiden, så er det trist at spare op. Hvis du undlader at spise en engelsk bøf i dag og sparer pengene op til din alderdom, så vil du om 40 år kun kunne spise en dansk hakkebøf for din opsparing, inkl. afkastet i 40 år. Så du bytter en engelsk bøf nu væk mod til gengæld at få en dansk hakkebøf om 40 år! Det taler for, at du skal leve livet her og nu og så indstille dig på et lavere forbrug som pensionist. Formålet med pensionsopsparing er jo ikke at have samme forbrug hvert år gennem hele livet, men at få mest muligt ud af tilværelsen.

Men hvis du ikke engang kan finde ud af, om du skal spare mere eller mindre op, når det forventede afkast stiger, så er det måske ikke værd at bruge alt for meget tid på disse overvejelser 😊.

Pensionsopsparing er kompliceret. Håb på, at din fagforening tænker sig om, når de forhandler obligatorisk pension, og lad være med at tænke for meget over det.

Sørg først og fremmest for at have orden i din privatøkonomi. Hold dig fra dyre kreditter. Det er her, de store ulykker lurer.

FORMUENS SAMMENSÆTNING OG AFKAST:

	01-01-2023	31-03-2023	Afkast i pct.
Risikoafdelingen	pct. Fordeling	pct. Fordeling	Året til dato
Danske Aktier	23,0%	20,9%	7,5%
Udenlandske Aktier	74,2%	77,0%	4,6%
Erhvervsobligationer	1,8%	1,8%	1,1%
Ejendomme	0,0%	0,0%	0,0%
Bankindestående	1,0%	0,3%	1,1%
Risiko afd. Formue - før omk.	100,0%	100,0%	4,60%

	01-01-2023	31-03-2023	Afkast i pct.
Obligationsafdelingen	pct. Fordeling	pct. Fordeling	Året til dato
Stat og Realkredit obligationer	88,6%	89,6%	0,9%
udenlandske obligationer	0,0%	0,0%	0,0%
Indeksobligationer	6,2%	6,0%	3,8%
Bankindestående	5,2%	4,4%	0,1%
Obligations afd. Formue før omk.	100,0%	100,0%	1,0%

Kontantafdelingen	100,0%	100,0%	0,10%
--------------------------	---------------	---------------	--------------

Valgt Risikoprofil	Afkast som p.a. sats	Afkast procent året til dato
Høj Risiko	15,0%	3,7%
Mellem Risiko	11,3%	2,8
Lav Risiko	7,6%	1,9%
Kontantafdelingen	0,4%	0,1%

PENSIONSFRONDEN REGNSKABET FOR 2022

Pensionsfondens regnskab for 2022 kan ses/hentes på fondens hjemmeside www.cspensionsfond.dk under Bestyrelse og Adm. - årsregnskaber og repræsentantskabsmøder.

SENIORMØDER 2023

Henset til at der kun var meget få tilmeldinger til årets seniormøder i Jyllinge 13.-15. marts, var fonden nødsaget til at aflyse. Møder i Agerskov blev gennemført som planlagt.

Som et nyt tiltag blev der i afslutning af seniormøderne bedt om en kort feedback, via et spørgeskema. Her må det konstateres, at der er meget stor tilfredshed med såvel formål og indhold af seniormøderne.

Efterårets seniormøder er for Hobros vedkommende nu helt fyldt op, så her er det ikke muligt at få plads. Derimod er der stadig få ledige pladser på møderne i Jyllinge.

Var man indbudt til møder i 2023, men efter henvendelse har fået at vide at der enten ikke var plads eller møder var aflyst, vil man blive indbudt til seniormøder i 2024.

EKSPEDITIONSTIDER I CS PENSIONSFROND

Åbningstiderne hen over sommeren vil være som vanligt, med ekspeditionstid mandag til torsdag 9:00 - 15:00 og fredag fra 09:30 til 14:00.